

Україна може стати еталоном органічного землеробства

Семен Антонєць,
Герой Соціалістичної Праці,
Герой України,
засновник ПП «Агроєкологія»
Шишацького району Полтавської
області

Віктор Писаренко,
доктор сільськогосподарських наук,
професор, заслужений діяч науки
та техніки України

Історично українці набагато раніше, ніж інші нації, звернули увагу на доцільність ведення землеробства на органічній основі. Відомо, що вже позаминулого століття селяни **Полтавщини** використовували **дрібний** обробіток фунту, і це є чи не найголовнішим і органічного землеробства.

Нині лідери шукають шляхи дальшого розвитку держави, формують національну ідею. Не братимемо на себе місію визначати пріоритети нації, а лише зазначимо, що, наприклад, поле, засіяне пшеницею озимую, за сприятливих погодних умов, дотримання технології та гідних закупівельних цін може забезпечити 3-5-разовий прибуток. В якій іншій галузі таке можливе?.. Практично це означає, що максимум фінансів слід пропускати через землеробство - максимальна віддача затрат проходить тут і лише тут. Україна, з огляду на її ґрунтово-кліматичні умови, географічне розташування в центрі Європи та давні аграрні традиції, має чималий потенціал для виробництва сільськогосподарської продукції й зокрема продукції,

Українці - нація хліборобів і воїнів. Тож культура землеробства й дбайливе ставлення до землі в нашій державі завжди були в пошані. «Земля-матінка», «земля-годувальниця» - суто українські вислови, народжені споконвічно шанобливим ставленням нашого народу до землі. Розкопки археологів, історичні матеріали про трудову діяльність селян ще з дохристиянського періоду, з часів язичництва, досягнення українців, які проживають компактно в інших країнах, досвід патріархів землеробства підтверджують цю істину

отриманої на базі органічного землеробства.

Час від часу людство захоплюється великими ідеями. Нині це органічне землеробство та потреба у впровадженні його в життя. Настає час нового агрономічного мислення з екологічними пріоритетами, час існування людства в симбіозі з Природою, час землеробства, яке не заперечує інтенсифікації галузі, а передбачає повну узгодженість її із законами Природи.

Отримана без застосування агрохімікатів продукція рослинництва й тваринництва - це чисте довкілля, родючі ґрунти, здоров'я наше та наших дітей. Хіба збереження здоров'я свого народу не гідне бути національною ідеєю? Мати здорову націю в Україні вийде лише за умови якісного, екологічно безпечного й здорового харчування. Вирощенню сировини саме для такого харчування і відповідають технології органічного землеробства.

На полицях наших магазинів уже з'явилися сертифіковані органічні продукти, які відповідають як смакам українських споживачів, так і стандартам Європейського Союзу, але їх поки зовсім мало. Такої

продукції потребують і внутрішній, і світовий ринки. Для розв'язання глобальних проблем світовий ринок потребує активного залучення аграрного потенціалу України. Наша держава швидко інтегрується до світової економіки й має потенціал стрімкого нарощування експорту екологічно безпечної сільськогосподарської продукції з нижчою собівартістю, ніж в європейських країнах, де через низьку природну родючість ґрунтів перехід на органічне землеробство супроводжується чималим підвищенням витрат для отримання кінцевого продукту. Органічне землеробство дає змогу вирощувати якісну продукцію з меншими витратами, ніж за інтенсивного землеробства, позаяк застосування великих норм мінеральних добрив, пестицидів не лише шкідливе з екологічного погляду, а й дороге економічно. Цей факт уможливіє поставити ґрунтозахисне органічне землеробство в основу відродження агропромислового комплексу України, дає змогу подолати не лише екологічну, а й економічну кризи.

Чого ми чекаємо? Щороку попит на екологічно безпечні

продукти харчування зростає. Зробити перший крок у цьому напрямі часто-густо заважає інертність та упереджена думка щодо можливого зменшення продуктивності сільгоспкультур як результату впровадження органічного землеробства. Це відомий факт, але, по-перше, вже відпрацьовані варіанти технологій менш болісного переходу від інтенсивного до органічного землеробства. По-друге (і що вкрай важливо!), для великих аграрних компаній, агрохолдингів є шлях поетапного переходу на органічне землеробство. При цьому поступово відводиться певна кількість земель для вирощування культур за технологією органічного землеробства. У такому разі можливе тимчасове зниження рентабельності перекривається продукцією з інших площ. Проте на кінцевому етапі виграють усі: компанія, нація, держава. Багаторічний успішний досвід великого аграрного господарства засвідчує раціональність застосування органічного землеробства. Маємо на увазі ПП «Агроєкологія» Шишацького району Полтавської області. Тут уже понад сорок років не застосовують агрохімікати під час вирощування сільськогосподарських культур. На 8000 га оздоровленої ріллі щороку виробляють понад 1000 т екологічно безпечного м'яса та понад 13 тис. т молока екстракласу, а також іншу продукцію рослинництва, яка експортується в різні країни Європи. Родючість ґрунту підтримується завдяки високій куль-

турі землеробства, дрібному обробітку ґрунту, внесенню достатньої кількості гною й використанню сидеральних культур як органічних добрив і внесенню в ґрунт нетоварної частки врожаю (норма внесення органічних добрив становить 24-26 т/га), підвищенню ролі заходів із захисту ґрунту від водної та вітрової ерозії, використанню комплексу сучасних машин і механізмів для обробітку ґрунту. Це забезпечує нагромадження у верхньому шарі ґрунту максимальної кількості органічної речовини; запобігає знищенню мікроканалів, утворенню корінням рослин і ґрунтовою біотою; зберігає капілярність ґрунту; нагромаджує вологу; підвищує мікробіологічну активність ґрунту; зменшує загрозу утворення кірки. Виробничою філософією органічного землеробства є першочергова турбота про землю, створення оптимальних умов життєдіяльності ґрунтової біоти, відтворення природної родючості ґрунту, що й забезпечує одержання високих урожаїв сільськогосподарських культур. Система органічного землеробства стимулює розвиток тваринництва, позаяк для її успішного функціонування потрібна чимала кількість органічних добрив. Для створення повноцінної кормової бази у структурі посівних площ має відводитися чимала частина угідь під трави й кормові культури, які, своєю чергою, стабілізують склад і структуру ґрунту. Тому вважається, що органічне землеробство може бути найефективнішим у господарствах із розвинутим тваринництвом. Водночас розвинуте тваринництво - шлях до збільшення робочих місць, а це - соціальна складова села, основа його відродження. Економічно міцні аграрні господарства з гармонійно розвинутими



галузями виробництва створюють сприятливі умови для екологічно безпечного розвитку сільських територій, соціальної сфери села та поліпшення добробуту селян. Це - державна програма. І розв'язати її в інший спосіб неможливо.

У ПП «Агроекологія» завдяки впровадженню органічної системи землеробства успішно реалізують господарські, економічні, соціальні та інші завдання. Це особлива система ведення сільськогосподарського виробництва, що ґрунтується на принципах повної узгодженості інтенсифікації галузі із законами Природи. Наведемо кілька цифр, що підтверджують викладені аргументи. За останні три роки врожайність зернових культур у господарстві становила 52 ц/га, рентабельність рослинництва - 36-42%. Молочне стадо налічує 2000 дійних корів. Надій на корову - 6700 л молока за лактацію. Рентабельність молока за останні три роки становила близько 51%, а яловичини - 48,3%. Рентабельність галузі скотарства - 52%. Відчутно зміцнився фінансово-економічний стан господарства: річний обіг коштів 2018 року сягнув понад 100 млн грн, що дало змогу поліпшити соціальну інфраструктуру сіл.

Отже, органічне землеробство створює базу для ефективного господарювання, забезпечує сталий розвиток сільських територій, зміцнює економіку держави, піднімає імідж українців як нації, яка ще з часів

язичництва несла культуру землеробства народам планети. Чому ж упровадження у виробництво органічного землеробства йде неприпустимо повільними темпами, хоча попит на органічні продукти невинно зростає? Причин цьому достатньо. Серед них: обмеженість інформації про методи й технології органічного землеробства та користь екологічно безпечних продуктів для здоров'я людини; впровадження органічного землеробства передбачає тривалий термін конверсії (3-4 роки), тоді як використання агрохімікатів дає віддачу протягом одного сезону. Важливим є також недостатній світогляд населення щодо переваг харчування здоровими продуктами. Розвиток цієї суспільної думки стимулюватиме керівництво держави до потреби в сприянні виробництву органічної продукції. Тому, на нашу думку, основною причиною є те, що немає відповідної уваги лідерів нації до проблеми поліпшення якості життя людей і з огляду на це до потреби в розробці Державної програми з цього напрямку сільськогосподарського виробництва. Ухвалення Державної програми сприятиме розв'язанню інших питань, пов'язаних із цією проблемою, а саме: створення відповідної інфраструктури; забезпечення виходу на зовнішні ринки; проведення маркетингових досліджень; забезпечення фінансової підтримки з боку держави в період конверсії та надання пільг або субсидій виробни-

кам органічної продукції; створення дієвого механізму страхування ризиків, інформаційного забезпечення, екологічної освіти населення та консультативної підтримки виробників.

Насамкінець зауважимо: згідно з Програмою розвитку сільського господарства України, планується довести площі під органічним землеробством до 10% від орних земель країни. Проте цього замало. Третина площ могла би забезпечити вагоме розв'язання завдань, а саме: ріст престижу держави в аграрному секторі; вагомі кроки з відродження агропромислового комплексу України; збільшення ринку екологічно безпечних продуктів харчування населення та сировини для харчової промисловості; зростання експорту сільськогосподарської продукції; збереження та природне відтворення родючості наших земель; створення сприятливих умов для екологічно безпечного розвитку сільських територій і соціальної сфери села, поліпшення добробуту селян; гармонійне поєднання екології з економікою, що відповідає концепції екологічної політики України. Такий підхід надав би позитивну динаміку дій цій проблемі, й Україна могла би стати головним виробником органічних продуктів в Європі. Розв'язати всі ці проблеми до снаги нинішньому поколінню українців. Є досвід, є наукові розробки - потрібно бажання й рішучі дії лідерів нації. Широке застосування органічного землеробства, виробництво на його основі екологічно безпечної продукції, збереження й примноження родючості українських чорноземів має бути поставлено в ранг державної програми. І тоді виграють усі: держава, нація, нинішнє та майбутнє покоління українців. •